

Trisdešimt pirmieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2019 m. sausio 25 d.

Nr. 4 (1314)

Laisvės gynėjams atminti

2019-ieji Seimo yra paskelbti Jono Žemaičio-Vytauto, Antano Smetonos, Juozo Naujalio, Juozo Tumo-Vaižganto, Pasaulio lietuvių, Jézuitų misijos Lietuvoje, Žemaitijos, Lietuvos šaulių sąjungos, Lietuvos Nepriklausomybės kovų atminimo, Laikinosios sostinės atminimo bei Vietovardžių metais.

Įvairiais renginiuose, minėjimais šias datas įprasmims ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga. Sausio 13-osios išvakarėse surengtas atminkimo vakaras, skirtas Laisvės gynėjams atminti. LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė pasveikino gausiai susirinkusius LPKTS narlius, kauniečius, primindama tragiškus Sausio 13-osios įvykius, už Lietuvos laisvę kovoju sių tautiečių didvyriškumą. Ragino nepamiršti tų, kurių dėka esame laisvi, nepriklausomi.

Sausio 13-oji visam pasaulyui parodė, su kokių pasiaukojimu lietuvių tau-

ta gynė Laisvę. Jau 28 kartą minima Laisvės gynėjų diena. Istorinė praeitis byloja apie kovas už laisvę ir Sibiro lageriuse, ir nematomuose frontuose,

Tikėjimas, viltis, žodis taip pat buvo ginklas ir kvieslys. Tokiu kovotoju galima laikyti ir kunigą Joną Žvynį.

(keliamas į 8 psl.)

Tarp renginio dalyvių – Kauno „Aušros“ gimnazijos moksleiviai

Parodos autorius Jonas Lukšė

Sausio 13-osios minėjimas Klaipėdoje

Tradiciškai Klaipėdos PKT sąjungos atstovai kartu su Tėvynės sąjungos nariais susirinko prie savo buveinės, prie stendo su tragišką Sausio 13-osios naktį žuvusių nuotraukomis, prie degančių žvakelių jų atminimui.

Sąjungos pirmininkas Vytautas Pranciškus Mickus trumpai prisiminė to meto susidariusią politinę situaciją, beginklių žmonių kovą už atkurtos valstybės laisvę ir nepriklausomybę prieš ginkluotą okupantų kariuomenę.

Pirmininkas iškilmingai perskaitė žuvusių pavardes, primindamas jauną amžių ir trumpas jų biografijų ištraukas: moksleivai, studentai, inžinieriai, tarnautojai, darbininkai, jauni žmonės, planavę mokytis, auginti vaikus, rūpinantis tėvais ir seneliais, mylėti tėvynę ir dirbtį jos naudai. Dauguma jų gimė sovietmečiu, tačiau, nepaisant žlugdančios bet kokių laisvą mintį sovietines propagandas, jie išsiugdė laisvam žmogui būdingus ir giliai patriotiškus jausmus. Tą

tragišką naktį jie atskubėjo iš įvairių Lietuvos vietų ginti Lietuvos Laisvę. Pagerbėme jų atminimą tylos minute.

Minėjimo vedėjas aktorius Rimantas Pelakauskas prisiminė savo patirtį – prieš 28 metus jis kartu su kolegomis aktoriais nuskubėjo ginti Klaipėdos televizijos stoties Giriliuose. Ten susirinkę žmonės, susikibę rankomis, apsupo televizijos bokštą tarsi savo krūtinėmis pasi-ruošę atremti priešo puolimą. Laimej, stotis nebuvo atakuojama, bet žmonės nesitrukė visą naktį, o Rimantas per atvirą langą ilgai jiems skaitė Bernardo Brazdžionio eiles. Šiandien susirinkusiems taip pat skaitė poeto eiles. Aktorius kalbėjo, kad „Sausio 13-osios nerimas ir baimė nesitrukia ir šiandien ir nesitruks iki to laiko, kol „didžioji kaimynė“ ne-

ištars paprasto žodžio „Atsiprašau“. Atsiprašau, Lietuva, už sunaikintus iškiliausius lietuvius, už nužudyti ir turgaus aikštėse išniekintus laisvės kovų dalyvių kūnus, atsiprašau už tremtis, už lage-

riuose kalintus ir nužudytus, atsiprašau už nužudyti Sausio 13-ąjį, atsiprašau Lietuvą už Medininkų žudynes, atsiprašau už visą okupacijos žalą.

(keliamas į 8 psl.)

Dėl LLKS tarybos Deklaracijos 70-mečio minėjimo

Vasario 16-ąjį bus minimas Lietuvos laisvės kovos sajūdžio (LLKS) tarybos Deklaracijos pasirašymo 70-metis. Deklaracija kartu su kitais Lietuvos partizanų vadų suvažiavime priimtais dokumentais sudarė teisinį ir politinį Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo pagrindą, suteikė Laisvės kovoms naują pobūdį, įteisino LLKS, kaip visuotinio organizuoto ginkluoto pasipriešinimo sovietinei okupacijai organizaciją, o jos Tarybą – kaip vienintelę teisėtą valdžią okupuotos Lietuvos te-

ritoriuje. Lietuvos Respublikos Seimas, įvertindamas LLKS tarybos 1949 metų vasario 16 dienos Deklaracijos reikšmę Lietuvos valstybės tėstinumui, 1999 metų sausio 12 dieną priėmė Lietuvos Respublikos įstatymą dėl Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos 1949 metų vasario 16 dienos Deklaracijos, kuris nustatė šio dokumento statusą Lietuvos Respublikos teisės sistemoje, pripažino kaip Lietuvos valstybės tėstinumui reikšmingą teisės aktą.

2009 metais LLKS tarybos prezii-

diumo pirmininkas Jonas Žemaitis-Vytautas, o 2018 metais ir jo pavadutojas bei Gynybos pajėgų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas pripažinti kovojočios prieš okupaciją Lietuvos valstybės vadovais, faktiškai ējusiais Prezidento pareigas.

Asociacija Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga (LPKTS), viešinjanti daugiau nei 30 tūkstančių buvusių politinių kalinių, tremtinių, Laisvės kovų dalyvių (partizanų, ryšininkų) ir jų palikuonių visoje Lietuvoje, kviečia

šią datą tinkamai paminėti kiekviename mieste, rajone, ypač švietimo įstaigose. Todėl kiekvienos savivaldybės švietimo skyriui išsiuntė pasiūlymą artėjant šiai datai ne tik surengti specifinių pilietiškumo pamokas, į kurias pasikiesti tų dienų liudininkus, bet ir su moksleiviais aplankytį Laisvės kovų įamžinimo vietas, jose uždegti atminimo žvakeles bei susikaupti tylos ir padėkos minutei, prie širdies įsisegti Trispalvę ar pagerbtį kitomis iniciatyvomis.

„Tremtinio“ inf.

Mums reikia pergalės obelisko

Vis galvoju, kodėl man netinka bunkeris Lukiskių aikštėje. Juk tai tikriausiai pirmas valstybinis paminklas Pasiariešinimo kovoms ir jų vadams atminti. O ir daugelis bunkerų supranta kaip partizanų pasipriešinimo simbolį Lietuvoje. Buvo net sakyta, kad bunkeris – laisvo miesto simbolis. Bet kažkas lyg ne taip, nelimpa nors tu ką. Lyg būčiau verčiamas džiaugtis kladingu sprendimu.

Įsiskaitau į Adolfo Ramanausko-Vanago dienoraštį. Priplėkės pelėsais, pridušės, be oro, tarsi kapas, iš kurio kiekvieną akimirką tik ir nori ištrūkti. Šiandien apdovanotasis Jakavonis-Tigras, kurio tévę namuose buvo įkurta Vanago vadavietė, turėjo užduotį – palbelsti į bunkerio dangtį, kad pavojujau praėjo ir išlisti saugu. Dienoraštje Vanagas šypteli iš tų, kurie skundžiasi, kad jų butas mieste nemielas – paméginkite pagyventi bunkeryje, supraside, ką reiškia gyventi kape.

Kiek partizanų padėjo galvas būtent bunkeryje? Nusišovė, kad nepaimtų

gyvų! Suisprogdino, kad nepaimtų ir dokumentų. Metaforinis kapas daugeliui laisvės kovotojų tapo ir realia Amžinojo poilsio vieta. Partizanai norėjo laisvės: sau ir tévynei. Laisvės grįžti namo, o jei ginti Lietuvą, tai daryti išdidžiai Lietuvos kario partizano uniforma karo lauke. Vanagas dienoraštje prašo: tik negalvokite, kad mes norėjom bunkeryje tūnoti. I mišką išėjome už laisvą Lietuvą kovoti.

Ir visa tai kelia gilesnį klausimą. Ar mes suprantame, esame sau atsakę, kas buvo Lietuvos pasipriešinimo kova? Lietuvos istorijos etapas, ar laimėtas karas prieš bolševikus? A. Ramanausko-Vanago laidotuvės ne man vienam buvo praėjusių metų svarbiausias įvykis. Palydėdami Lietuvos didvyrių kapuosa, širdyse dainavome, nes šventėme pergalę. Vanagas pakilo iš istorijos užmašties bunkerio ir atstojo svarbiausią Lietuvos didvyrių panteone.

Tik ar mes aiškiai suprantame, kad tai pergalė. Gal tikimės, kad pergalės pasiekiamos greitai mūšio lauke ir ge-

riausia be aukų. Deja, istorija tokį pergalų nežino. Tikros pergalės, ypač, kai jos lemia šalies laisvę, yra pasiekiamos sunkiai, pareikalauja aukų, bet jos būna didžiausia dovana.

Vanago pergalė yra ypatinga, nes ji nėra valdžios pergalė. Tai Alytaus mokytojo pergalė, kuris tikėjosi, kad galten, kažkur, yra viską reguliuojanti ir matanti politinė akis, kuri koordinuos partizanų veiksmus. Nesulaukęs komandos „iš viršaus“, jis darė tai, ką jam liepė sąžinė, tikėjimas ir tévų auklėjimas. Ir tai darė taip nepriekaištingai, kad kartais sunku patikėti, jog buvo tikras žmogus. Tautos sūnus, gynęs savo tautą tada, kai niekas kitas to už jį pardaryti negalėjo, o kai kurie nedrīso.

Nenorėčiau, kad jo mums atnešta pergalė būtų švenčiama bunkeryje. Nenorėčiau, kad užsienio valstybių vadovai ir juos lydinčios delegacijos dėtu gėles prie partizanų kapo simbolio. Po galais, išdrįskime aiškiai ir garsiai pasakyti – mes laimėjome! Vanagas laimėjo. Norite nulenkti galvą? Nueikite

prie brigados generolo Vanago kapo ir uždekitė žvakelę. Bet atminties ženklos turi versti pakelti besididžiuojančią galvą. Bunkeris tebūnie nežinomo partizano kapas. Bet mums dar reikia pergalės obelisko.

Pasigirsta sakanių, kokia čia jau ta pergalė, ar yra kuo džiaugtis. Geras klaušimas, ypač Sausio 13-ają, kuri taip pat yra pergalės diena. Žinote, kaip pamatuoti, ar laimėjome? Pergalė suteikia mums šansą i dar vieną šansą apginti Lietuvą. Pralaimėjusieji neburi ko prarasti. Mes turime labai daug: teisę rinktis, teisę klysti ir atsiprašyti, teisę būti blogesniais ir pagerinti, teisę pasirinkti. Mes netgi turime teisę dar sykį apginti Lietuvos laisvę, jei to prireiktų. Pralaimėjusieji tokios teisės neburi.

Tad nepaliausiu dékojės Pasipriešinimo vadams, Vanagui, tūkstančiams partizanų, kovojujų miškuose, taip pat ir keturiolikai žuvusių prieš dvidesimt aštuonerius metus už mūsų visų, už Lietuvos pergalę.

Gabrielius LANDSBERGIS

„Atejo negeras metas. Tarsi tirštėjanti rudens migla“

Guodžiasi savo straipsnyje akademikas Romualdas Grigas (Romualdas Grigas. Pamąstymai apie tautą ir tévynę. „Lzinius.lt“). Jam antrina žurnalistas Rimvydas Valatka ši mūsų dabarties laikotarpį įvardijęs, kaip „kaimo stribuomenės kūrimo ir dominavimo erą“. Tas laikotarpis prasidėjo ne šiandien, o gerokai anksčiau, prieš kokius 3–4 metus, kai dramaturgas ir režisierius V.V.Landsbergis prabilo apie „stribinį mentalitetą“. Jį iš savo tévų ir senelių perima jų atžalos. Ir jo plėtra kasmet, kas mėnesi ir net kasdien įgyja vis didesnį pagreitį. Šiandien, kai tas stribinis mentalitas yra gerokai pažengęs ir apima kuo toliau, tuo labiau įtraukia platesnius mūsų visuomenės sluoksnius, ypač internetą. I jį jau galima pažvelgti tarsi iš paukščio skrydžio, ir jau net pradėti kalbėti apie jo charakteringiausius bruožus.

Pats ryškiausias iš jų – tai mūsų valdančiųjų – Seimo narių „paišdykavimai“, primenantys pokario stribų elgesį to meto kaimuose. Sausio 11-ają ar 12-ąją „Delfi.lt“ ekrane visu gražumu pasirodė Seimo Teisėsaugos komiteto pirmininkės Agnės Širinskienės ir Seimo nario Skardžiaus veidai su plačiomis šypsenomis, besidžiaugiantys jų pagamintu iš popieriaus tikrų tikriaušių taikiniu su užrašu „Gabrielius“, suvarpytu daugybinių šūvių į jį. TV ekranė buvo parodyta tiek daug džiaugsmo ir juoko, kad net pats „valstiečių“ partijos lyderis R. Karbauskis į šitą baisią orgią įsijungė. Tik nežinau, kaip šitą sceną matydami jautési tos laidos žiūrovai? Ar jiems irgi buvo labai juokinga?

Man, dar gerai prisimenančiai pokarij ir siautėjančius stribus, tas vaizdas, kaip chirurgo skalpelis perskrodė smegenis. Supratau, kad tai jau ne pokštas, o tikra intencija, gąsdinant, kad jau ne už kalnų tas laikas, kai dabartinės kandidcijos Seimas šaudymą į popierių gali greitai paversti į mūsų gyvenimo tikrovę. Po tokį veiksmų ir vaizdų viešojo

je spaudoje jau darosi baisu gyventi Lietuvoje, nes iš gyvenimo praktikos žinome, kad tartas žodis labai greitai tampa kūnu, o teorija – praktika. Juolab kai Seimo narių pavyzdys yra laikomas sektinu pavyzdžiu jaunimui, ypač tam, kuris turi politinių aspiracijų. Žudynės Gdanske parodė, kad tai jau darosi šiurpia tikrove.

Nužudyti ir išsityčioti – tai stribinio mentaliteto kraupus recidyvas, tapęs komunistinio okupacinio režimo Lietuvos kultūros elitas siekia parodysti kelioms jaunimo kartoms, kad žudyti ir tyčiotis iš nužudytyų palaikų „nieko čia tokio“ – norma. Ir taip ijtvertinti stribinį mentalitetą Lietuvoje šimtmečiams. Žmonės gerieji, leiskite paklausti, ar buvo Lietuvoje Kovo 11-oji? Ir kada nustosite garbinę NEAPYKANTĄ? Visas jos formas, įskaitant ir kraupiausią – žudymą ir tyčijimą iš nužudytyų palaikų.

Suprantame, kad mūsų dienų materializmas galutinai nužudė idealizmą ir humanizmą, teisingumo ir brolybės grūdai nukrito į sovietmety išaugusius erškėčius. Tačiau, kai valstybės politiniuose ir valdymo sluoksniuose ima dominuoti devaluotos moralės atstovai, jie neoficialiai į valdymo sistemą įveda savają moralę ir skleidžia savasias nuostatas – esantys valdžioje vienuomet yra stipresni ir įtakingesni už nesančiuosius. Bet ar tokią daugumos valdžią galime vadinti tautos valdžia? Kai mirties kultūros idėjos ir praktika iš sovietinių kriminalinių lagerių, kur

žmogaus gyvybė nereiškė daugiau negu musės, pereina į nūdienos Lietuvos gyvenimo tikrovę ir net į mūsų valstybės aukščiausias valdymo institucijas, tenka susimąstyti. Ir net daryti prielaidas, ar tik ne dėl tokios stribinės politikos Lietuva pirmauja pasaulyje pagal savižudžių skaičių, kai 100 tūkstančių Lietuvos gyventojų tenka 38,4 mirtys vaikinų, 15–19 metų amžiaus grupėje, ir atitinkamai 8,8 savižudybės merginų toje pačioje amžiaus grupėje, kai Lietuvą paliko 883 tūkstančiai darbiniausio amžiaus jaunų žmonių. Didžioji dalis jų išbėgo dėl makabriško išnaudojimo ir nenorėjimo tarnauti tam pačiam okupantui – uspaskichams, paleičikams, borisovams ir jų kolaborantams, kalbantiems lietuviškai, tik jau slaviška dvasia, kai dėl dvasios nuskurdimo jaunimas nepajėgia sukurti stiprių ir darnių šeimų, o dabartiniai hedonistai ieško aštrijų pojūcių ir reikalauja leisti jiem kurti iškrypeliškas „santuokas“. Gi ir tarp politikų atsiranda tuos iškrypelių remiančiųjų. Estai tais klausimais be triukšmo susitvarkė, įsivedę cheminį tokijų tipų gydymą. Ir nieko neatsitiko. Dangus Estijos neužgriuvo, o iškrypelių, matydami kietą valdžios poziciją, apsiramino, o kai kas ir gydysis panoro.

Kartu su globalizacija atšliaužianti ir dar tebelikusi iš okupacinių laikų pseudokultūrinė kolonizacija, naikinanti mūsų tautinę kultūrą ir jau gerokai ją apnaikinus – tai dar vienas realus pavojuς, mūsų gyvenimą verčiantis „tirštėjančia rudens migla“. Tai, kas jau

prarasta, prieiks dešimtmečių, kad atkurtume. Tai neįkainuojamas praradimas, nes prarandant tautinę kultūrą degraduoja mūsų jaunimas, trokštantis būti vakarietiskai supermodernus. Užteko atkurtos Lietuvos nepriklausomybės metais suniekinti tikėjimą, šeimą, tautą, tautines vertėbes, mūsų tautinę kultūrą ir tautinės valstybės idėją, demoralizuoti jaunus mokytojus ir tautos išnykimo procesas įgavo neregėtą visoje Lietuvos istorijoje pagreitį. Apie tokią „Lietuvą be lietuvių“ jau daug dešimtmečių svajoja militaristinių mūsų kaimynių grobuonys. Deja, šiandien esame ant tautos išnykimo bedugnės krašto.

Traukiasi į Amžinybę mūsų tautos stipriausias branduolis – buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, kurie liejo kraują ir aukojo savo gyvybes, kad čia šioje Žemėje per amžius gyventų lietuvių tauta ir būtų nepriklausoma Lietuvos valstybė. Tik nedaugeliui jų paliukuonių dar rūpi jų tévų idealai, pralietas kraujas ir jų kova už Lietuvos išlikimą. Tačiau daugumai Lietuvos gyventojų, kas vyksta Lietuvos politiniame gyvenime jau neberūpi – gyvena šia diena ir plaukia pasrovui, jau kaip negyvos žuvys. Tokiomis aplinkybėmis ir gimsta Lietuvoje visokios mūsų gyvenimo anomalijos.

Taigi atejo į Lietuvą negeras stribinės politikos metas, nuodijantis daugeliui gyvenimą. Ar išsigelbėsime iš jo? Ar pasiduosisime? Tai šios dienos – gyvybinis klausimas – būti ar nebūti?

Prof. Ona VOVERIENĖ

Kviečiame!

Kviečiame apsilankyti LPKTS Patriotinių leidinių knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Treminio“ numerius.

Knygų galite įsigyti ir internetu www.lpkts.lt.

Ivykiai, komentarai

Ambicijos, nekompetencija ar kažkas kita?

Yra žurnalistų, kurie dešiniųjų pažiūrų žmonėms nėra priimtini dėl aršaus liberalizmo, polinkio paniekinti dalykus, kurie yra brangūs, nes susiję su dideliais išgyvenimais ir kančiomis. Kartais neatsistebi – iš kur tiek cinismo? Tačiau ne visada galima vertinti vienareikšmiai – kažkas iš didžiųjų žmonių (berods Volteras) yra pasakęs: „Aš pasiruošęs mirti, kad tu galėtum išsakyti savo nuomonę“. Žinoma, jei tik tas išsakymas yra nuomonė, o ne apgalvotas šmeižtas ir melas, kokį matome save „laikraščiais“ besivadinančiuose leidiniuose, atidirbinėjančiuose savo niekingus 30 sidabrinį rublių.

Šiandien stebime įdomų dalyką – mums gerai žinomi žurnalistai, nuolat kritikavę Tėvynės sąjungą (TS-LKD), tam tikra prasme atsidūrė ne mažiau kietoje opozicijoje valdančiajai R. Karbauskio „valstiečių-žaliųjų“ nei TS-LKD. Ką gi – galima piktadžiugiškai trinti rankomis, primenant, kad lazda turi du galus, bet galima ir pritarti Volterui... Prisimenate Rimvydo Valatkos nesmagų susidūrimą su Algirdu Patacku? Taigi... Visko gyvenime pasitaiko, bet aštrumo šiam žurnalistui netrūks ta. Jo paskviliai dabartinei valdančiajai daugumai turėtų kelti nemažą gal-

vos skausmą – juk populieraus žmogaus išsakoma nuomonė formuoja pasyviosios visuomenės dalies požiūrį į valdančiuosius. Nuo pat pradžių, kai „valstiečiai-žalieji“ tapo valdančiaja dauguma, R. Valatka ėmė stebėtis – kur gi tie profesionalai? Ir ką gi – negali nesutiki su jo nuomone: vienas po kito atsistatydino „professionalumu“ sužibęjį ministrai, bet dar didesnį „professionalumą“ išduoda kai kurių valdančiųjų atstovų pasisakymai ir veikla.

Stai Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas Stasys Jakeliūnas mėgsta leptelti ką nors tokio, nuo ko verslo atstovams pasišaušia plaukai. Galbūt komunistinių pažiūrų proletariatui ir patinka, kad „buržujus muša“, tačiau riantam žmogui nejuokingi S. Jakeliūno siūlymai nacionalizuoti, o paskui parduoti, vieną iš kelių skandinauviškų bankų veikiančių Lietuvoje. Kodėl jis taip pasakė, jam vienam težinoma, bet akivaizdu, kad tai pritarimas daugelį metų kurstomai isterijai prieš skandinavų bankus Lietuvoje (va, jeigu tai būtų Rusijos bankai, isterijos nebūtų). Tačiau didesnio rezonanso pavypo išvengti, skandinaviški bankai į paniką nepuolė. S. Jakeliūnas nebūtų Jakeliūnas, jei vėl nesužibėtų – į Lie-

tuvą ateinant finansines paslaugas teikiančiai įmonei „Revolut“, S. Jakeliūnas pareiškė, jog ji nepatikima, kai kurių jos savininkų interesai susiję su Rusija. (Na štai čia kaip tik ir turime atveji, kur tinka pašaipus „rusai puola“!)

Verslo visuomenė ir politikai pakraupo – valstybės institucijos ir verslo atstovai nuo pat nepriklasomybės atkūrimo dirba tam, kad pritrauktų užsienio investuotojus, kuriančius darbo vietas ir keliančius kraštą ekonomiką, o čia staiga atsiranda „pilypas iš kanapių“ ir kiša pagalvis į ratus. Būtent tada, kai į šalį pavyksta pritrauki pasaulinio garso užsienio įmones! Verslo industrijos atstovai pažymi, kad investuotojus į Lietuvą traukia ne šiaip palanki verslui aplinka, bet kvalifikuoti vietiniai specialistai, ypač skaitmeninių technologijų srityse. Tai reiškia ne tik gerą šių žmonių uždarbi, bet ir mažesnę emigraciją – juk nebelieka reikalau emigruoti į ten, kur rasi gerai apmokamą darbą pagal savo profesionalumo lygi. Faktas yra tai, kad užsienio kompanijoms priklausantose įmonėse Lietuvoje dirbantys žmonės gauna kur kas didesnius atlygius. Tad ko siekia tokiai pasisakymais Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas – kad užsie-

nio investuotojai aplenkė Lietuvą, kad augtų emigracija? Negana to, užsienio investuotojų patikimumą visada patikrina mūsų šalies specialiosios tarnybos ir kitos valstybinių institucijos – tad ar po tokį „jakeliūnų“ pareiškimą nekertama per minėtų ištaigų patikimumą? Kaip teigia Ramūnas Vilpišauskas, Tarptautinių santykų ir politikos mokslo instituto direktorius, tokie žmonės (kaip S. Jakeliūnas – red. past.) turbūt nesuvokia savo atsakomybės ir veikia arba vedini asmeninių ambicijų, arba siekdam populiaramo rinkėjų akivaizdoje.

Bet juk S. Jakeliūnas nėra kažkoks neutralus, niekam nepriklasantis ir niekam neatsiskaitantis žmogus? Juk puikiai žinome – jis yra Seimų valdančios „valstiečių-žaliųjų“ daugumos atstovas, vadinas, jo neatsakingumas (tariamond ar tikras) gula ir ant valdančiosios daugumos! Būtų gerai, kad šiatis tiesą išsiųmonintų Lietuvos rinkėjai.

„Kai nežinai, ką valdžioje veikti, o veikti ką nors reikia, tiesiog kankini kitus ir pats save kankini,“ – neseniai apie S. Jakeliūnų rašė R. Valatka. Gerai, jei jis teisus, o jeigu ne, jeigu už to nežinojimo slypi koks nors planas? Tokiu atveju mums nieko gero!

Gintaras MARKEVIČIUS

Lietuvos saugumas išlieka užsienio politikos prioritetu

Sausio 18 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su užsienio šalių ambasadoriais. Tai kasmetinis susitikimas, į kurį atvyksta Lietuvoje reziduojantys ir mūsų šaliai akredituoti užsienio valstybių nepaprastieji bei įgaliotieji atstovai. Jame Prezidentė tradiciškai įvertina praėjusių metų Lietuvos pasiekimus ir nubrėžia pagrindines užsienio politikos kryptis ateinantiems metams.

Šalias vadovės teigimu, nepaisant iššūkių, praėjė šimtmečio metai buvo išskirtiniai Lietuvai. Mūsų valstybė pati ir su NATO sąjungininkų pagalba stip-

rino savo saugumą, tapo elitinės tarptautinės Ekonominės plėtros ir bendradarbiavimo organizacijos nare, sulaukė neeilinių užsienio vizitų.

Per praėjusių metus į Lietuvą atvyko Popiežius Pranciškus, Europos šalių karališkųjų šeimų nariai, Vokietijos kanclerė, Japonijos premjeras, sulaukta kitų aukščiausio lygio vizitų, kurie pritraukė daug tarptautinės bendruomenės dėmesio į Lietuvos pasiekimus saugumo ir gynybos, ekonomikos ir mokslo srityse, gerėjančią verslo ir investicijų aplinką, augančias inovacijas.

Prezidentė taip pat sėkmingai telkė

tarptautinę paramą Lietuvai savo vizitu Vašingtone, Paryžiuje ir kitose šalyse metu. Iš viso per 2018 metus surengta daugiau kaip 100 Prezidentės susitikimų su užsienio šalių vadovais ir aukščiausio lygio pareigūnais.

Šalias vadovė taip pat pabrėžė, kad praėjusiais metais pasaulių krėtę išsūkiai niekur nedingo. Saugumo situacija nepagerėjo, Vakarams tenka atremti užslėptą hibridinę agresiją, gilėjančias globalaus susiskaldymo tendencijas, Europa susiduria su „Brexitu“ susijusiais iššūkiais, augančiu populizmu ir žmonių protestais.

Todėl Lietuva, pasak Prezidentės,

toliau sieks stiprinti savo draugų ir sąjungininkų ratą sprendžiant aktualiausius karinio, energetinio ir ekonominio saugumo užtikrinimo klausimus, kartu prisdėdama prie efektyvesnės NATO kolektyvinės gynybos. Lietuva taip pat palaiko sustiprintą ES gynybos bendradarbiavimą būtent tose srityse, kur būtų sukurta pridėtinė vertė nedubiliuojant Aljanso.

Prezidentės teigimu, Lietuva išlieka atvira naujiems ekonominiams ryšiams ir partnerystėms, kurios duotų stiprų impulsą mūsų šalies eksportui, skatinant inovatyvią ir modernią valstybės raidą.

Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkė Agnė Širinskienė raginama atsistatydinti iš šių pareigų

Sausio 18 dieną Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui (KT) nusprendus nepriūmti nagrinėti ir grąžinėti Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkės Agnės Širinskienės inicijuotą Seimo prašymą, kuriuo siekta apriboti parlamentarų teisę užsakyti įstatymų projektų ekspertinių vertinimą, TS-LKD frakcijos narė Monika Navickienė viešai ragina A. Širinskienę atsistatydinti iš komiteto pirmininkės pareigų.

„Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) frakcijos narės Agnės Širinskienės pasikartoantys veiksmai ir politinės iniciatyvos, kurios nuolatos prasilenkia ir su pamatiniais teisinės valstybės principais, ir su bendražmogiškos etikos standartais, diskredituoja Seimo reputaciją ir pasitikėjimą teisės viršenybės principu Lietuvoje. Todėl po jos eilinio teisiškai nepagrįsto bandymo riboti Seimo statute įtvirtintas opozicijos teises, raginame ją pri-

siimti atsakomybę ir trauktis iš Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkės pareigų bei pasirinkti darbui kitą komitetą“, – teigė M. Navickienė.

Pasak M. Navickienės, šią kadenciją matėme daugybę Agnės Širinskienės inicijuotų sprendimų, kurie pripažinti kaip neaturintys nieko bendro su pamatiniais teisės ir demokratijos principais.

„Šią kadenciją A. Širinskienė plenariinių posėdžių metu yra balsavusi kitų Seimo narių (A. Verygos ir R. Karbauskio) balsavimo kortelėmis, ignoravusi Seimo etikos ir procedūrų komisijos nutarimus, siūlius įstatymo projektus, kurie įsigalioję atgaline data, Teisės ir teisėtvarkos komitete priimavus sprendimus pažeisdama procedūras ir taip pažeidusi principą, kad iš netaisės negali kilti teisė, asmeniškai viešinusi ir skleidusi netaisėtai padarytus pokalbių garso įrašus. Tokie veiksmi bei sprendimai, prieštaraujantys

pamatiniams teisės principams, diskredituoja svarbaus Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto reputaciją“, – pažymėjo M. Navickienė.

Primename, jog penktadienį priimtu nutarimu KT pažymėjo, kad nepriklasomas ekspertinis įstatymo projekto įvertinimas yra viena iš priemonių teisėkūros kokybei užtikrinti, be kita ko, atliekant išsamų, objektyvų, nešališką Seime svarstomų įstatymų

projektų vertinimą ir sudarant sąlygas Seimo nariams gauti ekspertų, kaip specialių žinių turinčių asmenų, nuomonę.

Be to, KT yra konstatavęs, kad Lietuva pagal Konstituciją yra pliuralistinė demokratija, kurios būtinės elementas yra parlamentinės opozicijos pripažinimas; Konstitucija suponuoja parlamamento mažumos gynimą, minimalius Seimo opozicijos apsaugos reikalavimus.

TS-LKD informacija

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Metinė prenumerata priimama **iki kiekvieno mėnesio 28 dienos** bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 2,65, 3 mėn. – 7,96, mėn. – 15,91, 12 mėn. – 32,13 Eur.

Pagerbtas buvęs partizanas Jonas Abukauskas

Seimo pirmmininkas Viktoras Pranckietis įteikia Jonui Abukauskui Laisvės premiją. Greta – buvusio partizano globeja Nijolė Ubavičienė. Dešineje – buvęs partizanas Vytautas Balsys

Remeikių kaime, Užpalių seniūnijoje, Utėnos rajone gyvenančiam partizaninės kovos dalyviui Jonui Abukauskui sausis buvo pilnas šventinių valandų. Sausio 8 dieną ižengė į 93 gyvenimo metus, Sausio 13-ąją Seimo rūmuose įteikta Laisvės premija, o sausio 16 dieną į Remeikius atvykę Krašto apsaugos savanorių pajėgų Vyčio apygardos 5-osios rinktinės vadas plk. ltn. Vidas Zabiela, tos pačios rinktinės štabo viršininkas mjr. Kęstutis Janakauskas, rinktinės pėstininkų kuopos vadas kpt. Vaidas Pacevičius ir Lietuvos karinių oro pajėgų kapelionas plk. ltn. Virginijus Veilentas ne tik pasveikino kovų veteraną su gimtadienių, bet ir įteikė apdovanojimą, – atkurtos Lietuvos kariuomenės jubiliejinių medalį.

Kovingas, pilnas kančių ir ilgų nelaivės metų, praleistų sovietiniuose kalėjimuose, buvo partizano Jono Abukausko gyvenimas. Septyniolikmetis jaunuolis, pro téviškė praéjus frontui, surinko apie 30 ginklų, galbūt tuomet net negalvodamas, kad greitai jie bus reikalingi. Užpalių milicija, radusis vos keletą ginklų ir neišgavusi, kur kitis paslėpti, Joną Abukauską atidavė teismui, kuris trims metams įkalino Šiulės koncentracijos stovykloje.

Grįžęs iš lagerio Jonas Abukauskas daugelio apylinkės vyrų neberado, jie buvo išėję į miškus. Tuo sunkiu partizaninės kovos keliu pasuko ir Jonas Abukauskas, 1949 metais įstojęs į brolių Felikso ir Broniaus Stasiškių vadovaujamą Audros partizanų būri, priemė kovotojo priesaiką, gavo slapyvardį Vytenis, vėliau – Siaubas.

„1949 metų birželio 16 dieną, praejus 10 dienų po mano įstojimo į būri, Remeikių kaime, už poros kilometrų nuo mano gimtujų namų, įvyko didelis mūsis su NKVD kariuomene. Mūsų buvo šeši partizanai, o kariuomenės – daugybė. Tame mūsyje žuvo Pranas Kemeiklis-Tėvas, Pranas Veleniškis-Demokratas ir Albinas Merkys-Neptūnas. Tai buvo mano pirmasis „krikštas“ – susidūrimas su priešu ir, žinoma, ne pastutinis“, – prisimena J. Abukauskas.

Kai Jonas Abukauskas 1976 metais grįžo iš kalėjimo į Lietuvą, pirmiausia aplankė pirmojo mūšio vietą Remeikių kaime ir slapčia pažymėjo kovos draugų žūties vietą. Po to ir namus įsigijo Remeikių kaime. O kai Lietuva išsivadavo iš okupantų vergovės, paminklu jamžino trijų partizanų žūties vietą.

Audros partizanų būryje Jonas Abukauskas pasižymėjo blaivia mąstyse, sumanumu, narsumu, todėl buvo paskirtas būrio vadu ir jam vadovavo iki 1952 metų vasario 7 dienos. Būryje nuolat kovojo 10–12 vyru, tame buvo Jono brolis Vytautas Abukauskas-Laisvutis (1930–1952-09-21), pusbrolis Vytautas Abukauskas-Žiedas (1930–2006), partizanų rýsininku buvo brolis Pranas Abukauskas, nuteistas 25 metams, o rémėjais – visa Abukauskų šeima ir būsimoji Jono Abukausko žmona Bronislava Indrašytė (1930–2017), su kuria susituokė 1952 metų vasario 20 dieną. Sovietmečiu visi jie buvo niekinami, žeminami, nuolat apšaukiami banditalis, nors pasižymėjo darbštumu vergaudami kolūkyje.

Kai Jonas Abukauskas legalizavosi ir dirbo Degésių malūne, tai Dusetų rajono saugumo viršininkas Kulikovas sakydavo: „Matai, registravaisi ir ramiai gyveni, dirbi. Įkalbék brolį ir kitus išeiti iš miško...“ Kai brolis žuvo, o partizanus nuteisė, saugumiečiai areštavo ir jų vadą Joną Abukauską, pavaduotoją Juozą Zavadską, kovotoją Albiną Rožę. Visus juos teisė 1953 metų sausio 25–26 dienomis. Abukauską ir Zavadską pasmerkė sušaudymui, tačiau birželio 5 dieną mirties nuosprendi pakite 25 metus kalėti.

I Lietuvą Jonas Abukauskas sugrįžo 1976 metais. Kai Lietuva ištrūko iš sovietinio jungo, buvęs partizanų vadas paminklais jamžino būrio vyrų žūties vietas Remeikių ir Martinčiūnų kaimuose, Užpalių kapinėse. Knygose ir spaudoje paliko išsamius atsiminimus apie Audros partizanų būrio veiklą ir kovotojus, stengesi, kad nė vienas jų nebūtų pamirštinas, būtų tinkamai įvertintas ir pagerbtas.

Lietuva Jono Abukausko-Siaubo ir

Sveikiname

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusią LPKTS Jurbarke rajono „Versmės“ choro vadovę Mariją TAUTKUVIENĘ ir linkime sveikatos, visokeriopos sékmės ir Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarke filialas

*Tegu pro šalį dar laimė nepraeina,
Tebūna ji ilgesnė už metus,
O metai dosniai tedalina
Dienas, sveikatą, laimę ir džiaugsmus...*

Sveikiname sausio mėnesį gimtadienį švenčiančius LPKTS Rokiškio filialo narius:

90-ąjį – Liną STRAZDIENĘ,
85-ąjį – Aldoną KIAULĖNAITĘ-SKVARNAVIČIENĘ ir Stasi NAVIKĄ,
80-ąjį – Juozą Rimgaudą LUKŠTARAUPIJĄ,
75-ąjį – Audronę GRUODYTĘ-MATIEKIENĘ,
65-ąjį – Valentiną LAŠAIȚĘ-MERKIENĘ.
Telydi Jus Švč. Marijos globa.

LPKTS Rokiškio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo narius:

Mariją ZAKARAUSKIENĘ – 90-ojo,
Zitą IVANAUSKIENĘ – 75-ojo.

Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, laimingų ir džiaugsmingų metų bei Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Vilniaus skyriaus narius:

Veroniką JONAITIENĘ – 90-ojo;
Gražiną SPŪDIENĘ ir Stasi CIZIKĄ – 75-ojo.

Linkime stiprios sveikatos ir su Dievo palaima džiaugtis gyvenimu.

LPKTS Vilniaus skyrius

Padėka

Dėkojame paaukojusiems Partizanų alėjos Kaune įgyvendinimo darbams:

Reginai Tamulytei-Levandauskienei – 20 eurų,
Gerimantui Kaklauskui – 20 eurų,
Stanislovui Kazimierui Kirsnauskui – 50 eurų,
Vidui Čereškevičiui – 20 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

jo bendražygio Antano Kazakevičiaus-Narsučio (1925–2015) žygdarbius kovoje su sovietiniais okupantais įvertino 2006 metų gegužės 15 dieną prezidento aktu apdovanodama Vyties ordino karyninko kryžiumi, Partizanų žvaigždės I laipsnio ordinu, Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio medaliu.

Jonui Abukauskui laikas pradėjo skaičiuoti 93 gyvenimo metus. Apsilpo regėjimas, kartais sutrinka kalba, jau sunkiai laiko kojos. Tačiau rūpestingai prižiūrimas gretimame kaime gyvenančios produkros Nijolės Ubavičienės, jaučiasi puikiai. Kasdien aprūpin-

tas šviežiu maistu, vaisiais, reikalingais vaistais, nuvežamas profilaktiškam patikrinimui pas Utėnos gydytojus, jaučiasi sveikas ir žvalus. Tad ir įteikdamas Jonui Abukauskui apdovanojimą, rinktinės vadas plk. ltn. Vidas Zabiela, palinkėjo sulaukti ir 100 metų.

Vytautas INDRAŠIUS

Plk. ltn. Vidas Zabiela prisega J. Abukauskui jubiliejinių medali

Jono Černiausko-Vaidoto šimtmetis

Metai bėga, įvykių sūkuryje nepamirškime paminėti tų, kurie dalyvavo pokario partizaniniame kare, žuvo ar ilgus metus praleido lageriuose. Vienas iš jų – Didžiosios Kovos apygardos A rinktinės 6-ojo bataliono vadas Jonas Černiauskas-Vaidotas (1919–1948).

Užtakų kaimas, kuriamo gimė Jonas Černiauskas, buvo Rumšiškių valsčiuje, Kauno apskrityje. Dabar tai – iš Kauno marių iškeltų naujujų Rumšiškių miestelio dalis.

Per pasaulinį karą Rumšiškės, buvę prie Vytauto Didžiojo vieškelio, važiuojant nuo Kauno į Vilnių, sudegė. Be liko keliolika nesudegusių namų ir eilė betoninių žydų namų rūsių pagrindinėje Kauno gatvėje. Žmonės glaudėsi kur galėjo, viename nesudegusiame žydų name įsikūrė milicija, saugumas, stribynas. Valdžia miestelyje laikė daug ginkluotų žmonių, o vėliau Užtakų kaimė įkurdiно kareivių garnizoną, miestelio vyrai pasklido po atokesnėje apylinkės vietose veikiančius būrius.

Julijonas Černiauskas Užtakų kai-

me ūkininkavo, jo sūnus Jonas turėjo dar dešimčia metų jaunesnį broli Miką. Jonas kaime garsėjo kaip linksmas vyras ir muzikantas. Gerai grojo gitara, su draugais sudarė orkestrėlį. Karo pabaigoje mokėsi Vilniaus geležinkeliečių mokykloje, tačiau jos nebaigė. Jau 1945 metais subūrė besipriešinčiųjų būrių. Jame buvo Pranas Ulozas-Bevardis iš netolimo Kapitoniskių kaimo (gimės 1924 metais), Aleksas Vaitkevičius-Vėtra, tarnavęs Pievelių kaimе (dabar – Buities muziejaus teritorija), Juozas Ščepkauskas-Katinas iš Pravieniškių. Iš Dovainonių kaimo partizanavo arba buvo ryšininkais Valiūnas, Arlavičius (nuskendo Nemune), Juozas Jarmalas. Vaidoto būrys buvo nedidelis, gal 7–10 partizanų, ir laikėsi daugiausia Neveronių, Palemono, Pravieniškių apylinkėse. Būrio rėmėjais, slapukais ir ryšininkais buvo jo brolis Mikas ir tévelis Julijonas.

Dar 1945 metų balandžio 23 dieną laišku NKVD kareiviams DKA vadams Jonas Misiūnas-Žalias Velnias įspėjo

okupacinę valdžią, kad, jei kovoje su partizanais dalyvaus kariuomenė, jie neleis jiems laisvai judėti vieškeliais. Tai buvo rimtas perspėjimas, nes kovotojai turėjogalimybę blokuoti Kauno–Vilniaus vieškelį ar geležinkelį. Tad šios apylinkės kovotojams okupantai skyrė didelį dėmesį, samdė išdavikus ir informatorius, nuolat siuntė kariuomenę.

Partizanai visais būdais stengėsi išlikti, baudė išdavikus ir savus niekadėjus. 1945 metų balandį jie Užtakų kaimo troboje rado stribą Praną Čižą ir apylinkės pirmininką Kazį Stankevičių. Tie atsišaudydamai bandė bėgti, išsoko per langą, bet buvo nušauti. Tą pačią naktį nušautas apylinkės pirmininkas Aleksas Ivanauskas, įtartas pranešinė-

Rumšiškių krašto partizanai

jes stribams apie partizanų pasiromymus apylinkėse. Rugpjūčio 6-ają partizanai nušovė valstiečius Antaną ir Petrą Barakauskus, sako, už tai, kad pranešinėjo stribams apie partizanų buvimo vietas.

Buvęs partizanas Antanas Obelevičius-Tautginas gerai prisimena Joną Černiauską-Vaidotą, pagal štabo išduotą pasą turėjusį Jono Juodžio pavardę. (keliamą į 8 psl.)

Sibiro vaikai

monės mašinų mechaniko specialybę. Mokėsi labai gerai, baigė mokyklą pačiais geriausiais pažymiais ir gavo teisę rinktis darbo paskyrimą, kur nori. Išvyko į Vilnių. Gabus specialistas netrukus buvo paskirtas brigadininku. Vėliau, jau po tarnybos armijoje baigusiam technikumą, Vladui gimė svajonė mokytis toliau – aukštojoje mokykloje, tapti inžinieriumi. Tačiau giminaitis, kuriam apie tokius planus prasitarė, „atšaldė“ – neverta vargti aukštųjų mokslių, nes su tokia biografija, kaip Vlado, brigadininko pareigos yra aukščiausioji karjeros riba...

Prie okupantų valdžios prisiplakuoseji kitaip mąstančius „uoste užuosdavo“ net ir nežinodami jų biografijų – nekėsdavo už tai, kad orūs, išdidūs, niekam nepataikauja. Ir tarnaudamas kariuomenėje Vladas patyrė slaptą „rankelę“ – nors buvo gabus tankų remontininkas, tačiau skyriaus vadu jo neskyrė. „Tavo namuose kur nors ant aukšto turbūt yra paslėptas užtaisytas automatas?“ – su kandžia užuomina apie lietuvio antipatių komunizmui kartais klausdavo politrukas. „Ne automatas, o kulkosvaidis,“ – drąsiai atkirsavo Vladas. Politrukas lietuvio nemėgo, net ir baimęs tarybą dar sulaikė, neišleido laiku spėti į sesers vestuves...

Tėvo mirtis

Mamos netekę Plikūnų vaikai nekantriai laukė sugrįžtančio iš lagerių tėvo. Dešimt metų iškentęs Vorkutoje, 1956-aisiais Pranas Plikūnas buvo pervežtas Kostromą. Laiškuose džiaugėsi, kad nelaisvės laikas baigiasi, greit grįžnamo. Jis pasiuntė skundą į Maskvą, kad pagal melagingus parodymus jam buvo inkriminuoti nusikaltimai, kurių nepadarė. Pareiškime nurodė, kad buvo suimtas pagal vietinio komunisto Teofilio Nemeikšio sufabrikotą „liudijimą“. Vienas iš tokų melų – esą Pranas Plikūnas valdė 40 hektarų žemės, turėjęs daug samdinių, o 1941-aisiais neva kankinės komunistas. Tėvas rei-

kalavo teisingumo ir bausmės šmeižiui. Matyt, apie tokį jo reikalavimą žinia pasiekė aršū ūmonė skundiką Nemeikšį, o jis buvo labai įtakingas bolševikas, turėjo plačių ir toli siekiančių ryšių „organuose“. Netikėtai 1956-ųjų birželį vaikai gavo pranešimą, kad tėvas staiga... mirė. Jam buvo tik 53 metų. Prasidėjus „perestrojkai“ Vladas Plikūnas, nuvykęs į Kostromą, bandė tyrinėti tévo mirties aplinkybes, bet dokumentuose viskas buvo taip supainioita, kad tik dar labiau sustiprėjo įtarimas, jog tėvas buvo nužudytas...

Plikūnų šeimos našlaičiai ne kartą kreipėsi į komunistinę valdžią prašydami sugrąžinti jų sodybą, gimtają trobą. Tačiau atsakymas būdavo neigiamas. Jau prieš pat Lietuvos atgimimą ūkio direktorius liepė sodybą visiškai nugariauti – kad neliktų né ženklo, jog čia gyveno darbštūs ūmonės, myléjė tévynę, tikėjė Lietuvos ir savo vaikų gražia ateitimini. O gal nujautė KGB patikėtinis, kad netrukus viskas keisis ir ūkininkai vėl atsikurs? Bent jau trobos rastus galėjo Plikūnų dukroms, tame pačiame ūkyje gyvenusioms ir dirbusioms, atiduoti, tačiau komunistas direktorius atidavė juos uoliems savo pataikūnams...

Prisiminimai, kurie šildo

Trys seserys Plikūnaitės, sukūrės savo šeimas, gyvena gimtinėje, netoli ese savo buvusios téviškės, kurią labai sunkiu darbu kūrė jų tėvai, vylęsi, jog vaikams jau bus lengviau gyventi... Dabar sodybos vietoje – plynas laukas. Tačiau žemę vėl dirba ūkininkas – Elzbietais ir Prano Plikūnų anūkas Eimutis Šukys.

Vladas Plikūnas, išėjęs pensijon, iš Vilniaus grįžo taip pat į gimtinę, nusipirko gražų, stebuklu išlikusį vienkiemį, kurį puoselėja su nepaprastu skoniu ir meile. Jo namuose ant sienos kabos paveikslas, kuriame pavaizduota laiminga šeimos gyvenimo akimirką – močiutė, prie langoverpdama, sekapa-

saką mažyliui, vakarėjančios saulės apšvesti tarpduryje stovi dar du vaikai... „Negalėjau šio paveikslėlio neįsigyti, nors tris kartus bandžiau pro jį abejingai paeiti. Jame yra tai, ko mums gyvenime taip labai trūko...“ – pasakė ūmonės, iš kurio buvo atimti ir namai, ir tėvai, ir vaikystė.

Daug neteisybės ir skausmo patyrę Prano ir Elzbietas Plikūnų vaikai, darbar jau žilagalviai, ryškiausiai prisimena šviesos ir gerumo krislelius, net ir pačius menkiausius, kokius teko gyvime pamatyti. Su dėkingumu mini likimo draugų Sibire pagalbą: kaip Savickienė iš Smilgių sergančiai mamai plaukus apkirpo, kaip Kairiūnaitės iš Mataarakų jiem, suvargusiem, pavalgyti atnešdavo, kaip mirusią mamą aprėngė ir paskutinei kelionei paruošė. Geružodžiu mini Stasiuką, kuris juos prie mamos karsto nufotografavo, ir Petrą Zubą, kuris tą nuotrauką rūpestingai išsaugojo ir jau grįžusiems į Lietuvą vaikams atidavė, Mečionių šeimą iš Kundrėnų, kurie mamos kapeli gėlėmis apsodindavo, ir kai 1989 metais Vladas susiruošė parsivežti mamos palaikų, nupiešė planetą, kaip kapą surasti. Prisimena savo mokytojus Sibire ir Lietuvoje, o Vladas taip pat ir Chaidako vaikų namų stalių, téviškai mokiusių iš medžio susimeistauti reikalingus daiktus ir kiekvieną darbą atlikti taip gerai, kaip tik įmanoma.

„Gerū ūmonių visur buvo“, – kartojo Plikūnai, pasakodami savo tragiską gyvenimo istoriją. Jie nepamiršo net ir rusų kareivių, padėjusių tremiamai šeimai daiktus susikrauti ir siūliusiu mamai vakuos palikti giminėms, taip pat dviejų eilių kareivių geležinkelio perone, kurie nusivilko savo šiltus kareiviškus apsiaustus ir įmetė juos tremiamųjų vagonan sulytomis ir drebančiomis iš šalčio partizanų ryšininkėms seserims Deviekaitėms, po žiauraus tardymo ką tik atvežtoms į traukinį be jokių daiktų...

Žmoniškumas, kaip ir niekšybė, tautybės neturi.

Irena VITKAUSKIENĖ

Žaliosios rinktinės istorija

Tęsinys.

Pradžia Nr. 2 (1312)

Straipsnio formatas negali satalpinti ir dalies Žaliosios rinktinės partizanų gyvenimo ir kovos epizodą. Tekstas tenkintis tik artimiausią Žaliosios rinktinės vado I. Pocevičiaus-Radvilos bendražygiu prisiminimais. Vladas Vyšniūnas-Aušrelė, gimęs Radvilų kaime, prie Radviliškio 1922 metų sausio 2 dieną, į pasipriešinimo sajūdį įsijungė 1944 metų spalio 1 dieną, kuomet buvo paskirtas Radviliškio pradinės mokyklos Nr. 2 vedėju. Aušrelės ir jo draugų veikla pasireiškė tuo, kad jie agitavo mokytojus ir intelligentus nekolaboruoti su sovietais ir laikytis tautinių tradicijų. Pogrindinės kuopelės uždavinys buvo leisti pogrindinę spaudą bei padėti partizanams. Tuo metu Aušrelė intensyviai bendradarbiavo su Lietuvos laisvės armijos Šiaulių skyriumi. Kaip pavyzdingas mokytojas bei mokyklos vedėjas, buvo paskirtas kandidatu 1945 metų pradžioje į SSRS AT Tautybių tarybą. Bet veikiai jo tautiška pozicija neįtiko partinei nomenklatūrai ir iš sąrašų jis buvo išbrauktas.

1945 metų balandžio 2 dieną į jo butą Dariaus ir Girėno gatvėje atėjė NKGB karininkai bandė Aušrelę suimti, bet jam pavyksta pabėgti ir ištoti į Žaliajį rinktinę. Netrukus prie jo prisijungia brolis Vincas-Ginutis, tuo metu dirbęs mokytoju Pakalniškių mokykloje. 1945 metų liepos 27 dieną enkavedis-

tai, keršydami už abu sūnus, į Sibirą išveža mamą bei brolių seserį Janiną, Šiaulių prekybos mokyklos mokinę. Tėvas, nujausdamas negera, jau anksčiau buvo pasitraukęs pas partizanus. Kadangi kovoti buvo per senas, tai Radvila nusiuntė jį į Dervelių kaimą (Rozalimo valsčius) pas ūkininkus Mašnauskus. Olga Mašnauskaitė Aušrelės tévukui parūpino pasą Jankausko pavarde, o Mašnauskas iš savo ūkio paskyrė jam žemės dalį. Šiame ūkyje Vyšniūnas išgyveno iki sūnaus Vlado sugrįžimo iš Sibiro. Vlado brolis Vincas, žuvus Radvilai 1945-ųjų rugpjūtį, pasitraukia į Žaliajį girią, pas tuomet vadovavimą rinktinei perėmusi Vladą Jazoką-Petraitį. Petraitis pataria Vincui legalizuotis ir jau tuomet padėti partizanams. Po legalizavimosi Vincas dirbo Kupreliškio pradžios mokykloje, o savo namuose buvo įsirengęs bunkerį partizanams.

1945 metų balandžio pradžioje Aušrelė susisiekia su Radvilos būriu, kuris dislokavosi Mažuolių miške. Radvilos būryje buvo 18 partizanų, prasiveržusių iš apsupimo Ažagų miške (prie Panevėžio), 1945 metų kovo 27 dieną. Aušrelė bendravo su: Algiu Žirkumi-Balsiu (nuo Šeduvo), Blėka-Patrimpu, buvusiu Šeduvo viršaiciu, ūkininku Bugailiškiu-Bosu (iš Paežerėlių kaimo), jo sūnumi Lydžiu, broliais Masilaičiais – Virpša ir Kerpe (iš Užuožerių kaimo), Buiviu-Karveliu,

Misiūnu-Knaru, Česnakavičiumi-Valu (nuo Smilgių), Simonavičiumi-Gorkiu, Meškauskui-Lapinu, Upokšniu bei Puškinu. Puškinas netrukus pateko į pasalą ir žuvo kelyje Aukštelkai–Vismantai. Daugelis tų partizanų buvo 1945 metų kovo 21 dieną atskraidinti iš Vokietijos miesto Frankenhogeno ir nuleisti parašiutais į Ažagų mišką. Jie buvo apginkluoti rusiškais ginklais, aprenkti sovietinių karių uniformomis ir turėjo GRU karininkų pažymėjimus, kuriuose nurodyta, kad jų pateikėjui turi būti tiekama visokeriopa pagalba. Jie tuomet ir susirado Šeduvo apylinkėse besislapstantį Radvilą bei pasiūlė tapti jų vadu. Daugelis tų jaunuolių buvo areštuoti likviduojant Marijampolės karininkų mokyklą ir išvežti į Vokietiją bei ten įjungti į priešlėktuvinius dalinius. I dešantinę mokyklą lietuvių stojo manydami, kad tai galbūt vienintelis keliais patekti į tévynę. Desantininkai užkasė radijo stotis miške ir net nebandė vokiečiams teikti žvalgybines žinias.

1945 metų balandžio pabaigoje drąsi ryšininkė Apolonija Šernaitė (iš Brijagalos kaimo), atgabено iš Vyšniūnų namų Radviliškyje spausdinimo mašinėlę Standart–Korona, kurią Vyšniūnai buvo gerai paslėpę ir NKVD jos nerado. Tą pat dieną Radvila paskyrė Aušrelę Žaliosios rinktinės spaudos redaktoriumi ir leidėju. Vladas rašė Žaliosios rinktinės metraštį ir tą darbą atliko iki 1945 metų liepos vidurio.

1945–1946 metų laikotarpyje Žaliojoje rinktinėje buvo spausdinami atsišaukimai į tautą arba kreipiniai į sovietinį aktyvą ir stribus. Tuo metu Vladas turėtų slapyvardį Gražvydą pakeičia į Aušrą, o vėliau – į Aušrelę. Tuo laikotarpiu aplink Radvilą susiburia 80 partizanų būrys. Trūko ginklų, todėl nutarta nuginkluoti kaimuose partinius aktyvistus, kurie buvo ginkluoti sovietiniais karabinais, taip vadinamomis kačergomis, su atlenkiamais keturbriauniais durtuvais, automatais PPŠ bei greitašaudžiais sovietiniais šautuvaus dešimtukais. Partizanai ginklų išgydavo mūšio metu bei iš vietinių gyventojų.

Žaliosios rinktinės branduolys susidėjo iš trijų skyrių, po 40 žmonių kiekviename. Tai Žvalgybos, Sargybos ir Štabo apsaugos skyriai, su Ūkio padaliniu prie pastarojo. Aušrelė tarnavo Štabo apsaugos skyriuje, kuriam vadovavo vyr. puskarininkis Virpša. Partizanai priesaiką davė Draumėnų miške (Rozalimo valsčius) 1945 metų pavasarį. Priesaiką priėmė vienas iš dviejų LLA karininkų. Karininkai dėvėjo civiliais drabužiais ir buvo ginkluoti pistoletais. Svečiai ilgai palapinėje tarėsi su Radvila, jo pavaduotoju Patrimpu, adjutantu Balsiu bei trimis skyrių viršininkais. Svečiai primygintai įkalbinėjo pajungti Žaliajį rinktinę prie vieno centro, bet Radvila nesutiko.

(Bus daugiau)
Gintautas PABILIONIS

Broliai Arlauskiai žūtis

Susibūrė į gaujas

1941 metais prasidėjus Vokietijos–SSRS karui, į vokiečių nelaisvę pateko daug rusų kareivių. Jie buvo uždaryti į belaisvių stovyklas. Vėliau dalis belaisvių buvo išskirstyti po ūkius, kad padėtų ūkininkams dirbtį žemės ūkio darbus. Po to jie buvo surenkami atgal į belaisvių stovyklas. Tačiau jie nenorėjo ten grįžti, dalis pabėgo, susibūrė į gaujas ir bastési po miškus apiplėniédami gyventojus.

Viekšnių valsčiaus Savarinos, Bobulinos ir Degimų kaimuose nuo seno gyveno sentikiai rusai. 1940 metais atėjus sovietams, dalis jų tapo naujosios valdžios aktyvistais. Prasidėjus karui ne visi suspėjo pasitraukti į Rusiją. Pasilikusieji ēmė slapstytis ir greit susitiko su valkataujančiais belaisviais ir susivienijo.

Stalinui paskelbus, jog visi, pasidavusieji į nelaisvę, bus teisiami, belaisviai nutarė prasidėti prie kovos prieš vokiečius. 1942 metų spalį prie Laižuvos jie išardė geležinkelio ruožo dalį. Ir, kaip patys vėliau skelbė, sutrikdė traukinį eismą visai dienai.

Pranas Gaudiešius iš Miciškių kaimo už kriminalinius nusikaltimus policijos buvo paieškomas, tad ir jis prasidėjo prie belaisvių. Gaujos vadas Ivanas Nesterovas paliepė Mykolui Sagaidakui išbandyti naujoką.

Mykolas Sagaidakas ir Pranas Gaudiešius pasaloje patykojo iš Tryškių į Papilę dviračiais važiuojančius Tryškių policininkus Antaną Meinorių ir Antaną Dargį. Juos nušovė ir

paėmė jų ginklus.

Policininkai buvo iškilmingai Tryškiuose palaidoti, o vokiečių valdžia ėmėsi atsakomyjų priešmonių. 1943 metų gegužės 19 dieną sutelktomis vokiečių, Lietuvos policijos ir vlasovininkų (Vlasovas – sovietų generolas, perėjęs vokiečių pusē) jégomis Savarinos, Bobulinos ir Degimų kaimai buvo „išvalyti“. Keletas vietinių gyventojų nušauti, dalis išvežta darbams į Vokietiją. Gaujų dalyviai spėjo pabėgti į Balėnų mišką, ten pasivadino „Raudonaisiais Žemaitijos partizanais“. Prie jų prisijungė dar keliolika belaisvių, pabėgusių iš Mažeikių.

1944 metų gegužė Telšių komendantūra organizavo Balėnų miško valymą, keletas gaujos dalyvių buvo nušauta, keletas sužeistų suimta. Apie tai žurnale „Policija“ rašė tuometinis Nevarėnų policijos viršininkas Brenčius. Dalis gaujos dalyvių bandė prasigauti fronto link, bet pakeliui buvo vokiečių apsupti ir sunaikinti.

1944 metų rudenį, artėjant frontui, Mykolas Sagaidakas ir Aleksandras Pozdniakas Plėnakių kaime nušovė Tryškių viršaitį Feliksą Misiulį.

Gauja, vedama Sagaidako, iš Tučių kaimo išsivedė į Birbiliškės mišką mokytoją, buvusį šaulį Praną Kučinską. Vėliau rastas subadytas jo lavonas. Prano Kučinsko šeima 1941 metais ištremta į Sibirą. P. Kučinskui tada pavyko pabėgti.

Antanas Arlauskis

Lemtingas susitikimas

1944 metų spalio 7 dieną, sovietams puolant Sedą, Pievėnus užplūdo rusų kareiviai. Broliai Arlauskiai iš Pievėnų ir Pievėnų bažnyčios patarnautojas, ištremtosios mokytojos Kučinskienės brolis iš Tučių kaimo Vytautas Šakys, skubiai traukėsi vakarų link, matyt, tikėjosi patekti į Liepoją. Tačiau kelyje iš Tirkšlių į Žemaičių susitiko sovietinius kareivius. Juos iš Tirkšlius vedė Balėnų gaujos dalyviai Pozdniakovas, Aleksandras Bružas ir Miša mažasis.

(keliamas į 7 psl.)

Buvome šiek tiek girdėjė apie žuvusius pievėniškius brolius Arlauskiaus. 2009 metų rudenį Mažeikių muziejaus darbuotojas Algimantas Muturas, Mažeikių rajono savivaldybės vyriausioji specialistė Rūta Končiūtė ir Lietuvos politinių kalinių sajungos Mažeikių skyriaus pirmininkas Albertas Ruginis nuvyrkome į Pievėnų miestelį.

Pievėnų bažnyčios klebonas Saulius Styra maloniai leido pažvelgti į bažnytinę laidojimų įrašų knygą. Joje radome 1944 metų gruodžio 15 dienos tuometinio bažnyčios klebono J. Šlevo įrašą: „1944 metų spalio 9 dieną Žemalėje nušauti Pievėnų gyventojai broliai Arlauskiai: Antanas, 28 metų amžiaus, šaltkalvis, liko žmona Zuzana ir sūnus Antanas. Jonas, 27 metų amžiaus, vedės, krautuvininkas. Petras, 24 metų amžiaus, vedės, ūkininkas. Jų tėvai yra Anastazija ir Povilas Arlauskiai. Pašarvoti ir palaidoti tą pačią dieną Pievėnų kapinėse.“

Arlauskių kapą suradome tik su kapiinių prižiūrėtojos Sofijos Butkuvienės pagalba, nes žuvusieji buvo palaidoti iš senų giminės kapą, antkapyje jų vardai neįrašyti.

Kaune gyvenantis pievėniškis, Viečinės rinktinės karių sajungos vadas Bronius Girdvainis prisimena, jog broliai Antanas ir Jonas tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Dalyvavo Lietuvos laisvės armijos (LLA) Žemaičių legiono kariuose mokymuose Platelių miškuose. Prieklausė Pievėnų savigynos būriui.

Sudomino jų žūties data – 1944 metų spalio 9-oji. Kaip žuvovo broliai Arlauskiai?

2019 m. sausio 25 d.

Tremtinys

Nr. 4 (1314)

7

Jonas Šatkus 1952–2019

Gimė 1952 m. birželio mėn. 15 d. Krasnojarsko kr. Bolturino k. tremtinių Onos ir Petro Šatkų šeimoje. 1959 m. šeima grįžo į Lietuvą ir gyveno Vėžaičiuose. Ten Jonas baigė aštuonmetę mokyklą. Toliau mokėsi Klaipėdos politechnikume. Vėliau Šiaulių pedagoginiame institute išgijo psichologo kvalifikaciją. Dirbo Klaipėdos rajono vykdomojo komiteto Statybos priežiūros skyriuje, Gargždų metalo apdirbimo imonėje cecho viršininku. Atkūrus nepriklausomybę išteigė individualią įmonę „Rimkų autoservisas“, kuriai vadovavo iki mirties. 1976 m. sukurė šeimą. Su žmona Eugenija augino tris vaikus.

2011–2019 m. vadovavo LPKTS Klaipėdos rajono filialui. Rūpinosi rezistencijos tremties atminimo įamžinimu, jauniosios kartos pilietiškumo ir patriotiškumo ugdy-

mu. Buvo vienas iš partizanų žūties vietų tvarkymo iniciatorių, rūpinosi paminklinio akmens negrūžusiems iš lagerių ir tremties Gargždų miesto senosiose kapinėse pastatymu. Jo rūpesčiu Gargždų parke pastatyta ir pašventintas paminklas Rainių kankiniams.

2008 m. Jonas aplankė tremties vietas Krasnojarsko kr. Bolturino bei Kosovo Byko kaimus, tremtinių kapines, tvarkė kryžius bei kapus. Parvežė nuotrauką bei filmuotą medžiagą „Sibiras – 2008-ieji“. Paskutinis svarbus Jono darbas – tai Gargždų Laugalių kapinėse palaidotų Lietuvos partizanų memorialo atnaujinimas bei LPKTS Klaipėdos rajono filialo 30-mečio minėjimo organizavimas.

J. Šatkus dalyvavo ir politinėje veikloje. Jis buvo TS-LKD partijos narys, išskeltas kandidatu į Klaipėdos rajono savivaldybės tarybą 2019 m. rinkimuose.

Pro memoria

Apdovanotas LPKTS Klaipėdos rajono savivaldybės mero, TS-LKD partijos padėkos raštasis, Gargždų miesto atminimo ženklui, LPKTS 2-ojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“.

Saugosime jo ypatingą pagarbą Lietuvai, ryžtą veikti Tėvynės ir kiekvieno žmogaus gerovei, šviesus Jono Šatkus atminimas išliks mūsų širdyse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus ir artimuosius.

**LPKTS Klaipėdos r. filialas,
Buvę Bolturino tremtiniai**

Ilsėkitės ramybėje

Petras Čarna 1927–2018

Gimė Pakruojo r. Rozalimo valsč. Gačioniu k. ūkininkų šeimoje. Nuo 1944 m. aktyviai rėmė partizanus, buvo ryšininkas – fotografas. Už šią veiklą 1947 m. sulaikytas, 1948 m. nuteistas 10 m. lagerio ir 5 m. tremties. Kalėjo Intos lagerijoje, 1955 m. atlikės bausmę etapu pristatytas į Irkutsko sr. Tuluną. Iš tremties grįžo 1959 m. Įsibarbino Radviliškio r. Beinoravos tarybiniai ūkyje vairuotoju. 1963 m. apsigyveno Panevėžyje, sukurė šeimą, sulaukė sūnaus ir dukters. Dirbo autobusų parke, „Ekrano“ gamykloje, vėliau operatoriumi degalinėje. Atkūrus nepriklausomybę aktyviai dalyvavo LPKTS Panevėžio filialo veikloje, daugelį metų buvo renkamas tarybos nariu. Apdovanotas žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“.

Palaidotas Panevėžio miesto Šilaičių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį, sūnų, artimuosius.

LPKTS Panevėžio filialas

Antanas Šimėnas 1931–2019

Gimė Kupiškio aps. Subačiaus valsč. Erškėtinės k. 1948 m. suimtas, kalintas Vorkutos lageriuose. 1954 m. grįžo į Lietuvą, gyventi nebuvo leista. Ilgą laiką gyveno Estijoje. Grįžęs į Lietuvą, apsigyveno Panevėžyje. Isteigus Panevėžio „Tremtinio“ klubą, aktyviai dalyvavo jo veikloje. Buvo LPKTS Panevėžio filialo istorinės atminties grupės vadovas, įrengė ir prižiūrėjo politinių kalinių ir pasipriešinimo dalyvių Panevėžio skyriaus muziejų. 1990–1995 m. buvo Panevėžio miesto tarybos deputatas. Keturių knygų tautos genocido ir pasipriešinimo tema autorius, tarp kurių ir „Bolševizmo byla“ Panevėžio kraštas. Genocidas ir smurtas okupuotoje Lietuvoje 1940–1953 m. Atminties paminklų partizanų žūties vietose organizatorius, iniciatorius ir vadovas 1993 m. pastatyto paminklo sukilusiems Vorkutos lagerių kaliniams. Apdovanotas Lietuvos nepriklausomybės medaliu.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį, sūnų, jų šeimas, artimuosius.

LPKTS Panevėžio filialas

Brolių Arlauskų žūtis

(atkelta iš 6 psl.)

Susitikimas buvo lemtingas. Brolių Arlauskai buvo nušauti, Antaną Arlauskį kulką pasiūvio jau toli nubėgusį, o Vytautą Šakį paleido gyvą. Vėliau Brūžas, jau būdamas sovietiniu valdininku Tirkšliuose, kalbėjo, esą Arlauskius nušovę kareiviai.

Kitą dieną, kaip mena Bronius Girdvainis, Geidžių kaimo gyventojas Tenys žuvusiųjų kūnus pakasė Lėlaičių koplyčios šventoriaus kapeliuose. Gavę žinią, vėliau juos parsivežė giminės ir slapčia palaidojo Pievėnų kapinėse.

Vilniuje gyvenantis žuvusiojo Antano vaikaitis, irgi Antanas Arlauskis, prisimena močiutės pasakoja, jog koplyčios šventoriuje žuvusiųjų kapas buvės apkrautas žolėmis ir šakomis. Močiutė klausinėjusi gyvą išlikusį Vytautą Šakį apie žudynes, bet jis bijoje net kalbėti.

2017 metais naujai pastatytame šeimos kapo antkapyje įrašytos ir žuvusiųjų brolių Arlauskų pavardės.

Albertas RUGINIS

Arlauskų šeimos kapas

Skelbimai

Sausio 26 d. (šeštadienį) 9.30 val. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos buveinėje įvyks LPKTS valdybos posėdis, **12 val.** – TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdybos posėdis.

LPKTS valdybos ir TS-LKD PKTF valdybos narius prašome dalyvauti.

Sausio 27 d. (sekmadienį) 12 val. Kauno įgulos karininkų ramovės (A. Mickevičiaus g. 19) Kunigaikščių menėje (mažojoje salėje) įvyks Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio suvažiavimas. **10.30 val.** šv. Mišios Kauno arkikatedroje bazilikoje (Vilniaus g. 1).

Kviečiame dalyvauti laisvės kovų dalyvius, buvusius politinius kalinius ir tremtinius.

Vasario 2 d. (šeštadienį) 12 val. Kuršėnų sveikatos biuro salėje (J. Basanavičiaus g. 7, 2 aukštė) įvyks LPKTS Kuršėnų filialo ataskaitinis susirinkimas – konferencija. Galésite sumokėti nario mokesčių. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Vasario 2 d. (šeštadienį) 11 val. Pakruojo kultūros centro mažojoje salėje vyks LPKTS Pakruojo filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija. Filialo narių dalyvavimas privalomas.

Vasario 2 d. (šeštadienį) LPKTS Šilutės filialas minės ikūrimo 30-metį.

10 val. šv. Mišios Šilutės šv. Kryžiaus bažnyčioje.

11 val. minėjimas Šilutės kultūros ir pramogų centre (Lietuvinkų g. 6). Dalyvaus mišrus choras „Pamario aidas“, Šilutės meno mokyklos jaunučių choras, Šilutės Vyduno gimnazijos vokalinė-instrumentinė studija „Gabija“. Kviečiame dalyvauti.

Pasiteirauti tel. 8 673 16400.

Vasario 9 d. (šeštadienį) 12 val. Ukmergės kultūros centre įvyks Ukmergės filialo ikūrimo 30-mečio šventė. Bus rodamas Širvintų r. Anciūnų teatro spektaklis „Vagonų dundes“ atgyja dienos jaunos“, dainuos Ukmergės mišrus choras „Tremtinys“, gerą nuotaiką palaikys Anciūnų kaimo kapela.

Kviečiame dalyvauti.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

Redaktorė Jolita Navickienė
Kalbos redaktorė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1300 egz. Kaina 0,66 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Sausio 13-osios minėjimas Klaipėdoje

(atkelta iš 1 psl.)

Minėjime dainavęs Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinų choras „Atminties gaida“ (vadovas V. Saikauskas) renginį pažaigė kartu su minėjimo dalyviais sugiedoję giesmę „Marija, Marija“.

Po minėjimo dalyviai patraukė prie Klaipėdos savivaldybės pastato, kur pradidėjo miesto renginys, skirtas Laisvės gy-

nėjų dienai. Pagerbiant žuvusiuosius, nuskambėjo keturiolika kariliono varpo dūžių. Laužą kurstė ir klaipėdiečius šildė Lietuvos šaulių sąjungos rinktinės kariai, žmonės buvo vaišinami karšta arbata.

Klaipėdos miesto meras Vytautas Grubliauskas, kreipdamasis į susirinkiusiuosius, pažymėjo, kad „anuomet Lietuvos nepriklausomybei grėsmę kė-

lé ne sausio šalnos ar žvarba, o trasuojančios kulkos, automatų buožės, tankų vamzdžiai ir apsviaigė sovietų kariškiai. Tačiau mes atlaikėme, nes tikėjome. Šiandien simboliška, bet ir vėl Lietuvos televizija ir radijas yra politinių batalijų lauke. Bet tokia demokratijos kaina. Kurkime, kada reikia, kovokime, visada būkime pasiryžę ir tikėkime

valstybės ateitimi. Tam mus įpareigoja pralietais kraujas, keturiolika atiduotų gyvybių už Lietuvos ir mūsų laisvę. Būkime to verti savo darbais, mintimis, siekiais ir gyvenimu“.

Klaipėdiečiai, kaip ir kasmet, šildėsi prie laužo, kartu su meno kolektyvais dainavo dainas, bendravo.

Irena BERNATONIENĖ

Laisvės gynėjams atminti

(atkelta iš 1 psl.)

Atminimo valandoje atversta poezijos rinktinė „Žemės šviesa“. Knigos leidėjas – Pasaulio lietuvių centro vadovas Valdas Kubilius papasakojo knygos gimimo prieistorę. J. Žvynio bendrapavardžiai dr. doc. Pranas Žvynys, dr. doc. Juozas Žvynys apie kunią, kalintį Vorkutos lageriuose, buvo daug girdėję vaikystėje iš jo sesers, kaimynės Zofijos Tutinienės pasakojimų. Kunigui sugrįžus iš įkalinimo, matydavo besilankantį gimtajame Janiškių kaime, gana linksmą, nestokojantį humorą, mėgstantį bendrauti su kaimo žmonėmis. Kunigo J. Žvynio krikštasūnė J. Tutino duktė Marytė išsaugojo jai patikėtus keturis eilėraščių sąsiuvinius: „Dievas ir žmogus“ (1971 metai), „Žmogaus nedarna“ (1975 metai), „Žmogus siekia“ (1975 metai), „Žmoguje dvilypumas“ (1976

metai). Ir štai iš rankraščių parengta poezijos rinktinė su redaktoriaus Roberto Keturakio ižvalgomis, su dr. Arūno Bubnio, Daliaus Žygelio straipsniu ir fotografijomis. Skaitant parašytas eilutes apie kunigo gyvenimą, sklaidosi dvejonės, abejonės apie kunigo pasišventimą tarnauti žmonėms, vykdyti kilnią sielovados misiją. Kunigo gyvenimas, tarnystė paliko ryskius pėdsakus gimtajame krašte, Kaišiadorių vyskupijoje. Apie tuos laiko ženklus kalbėjo vakaro svečias, buvęs Kaišiadorių vyskupijos generalvikaras monsinjoras. Teologijos mokslo daktaras Algirdas Jurevičius, 2018 metų liepos 2 dieną popiežiaus Pranciškaus paskirtas Kauno arkivyskupijos vyskupu augziliaru.

Placią kunigo Jono Žvynio gyvenimo apžvalgą pateikė knygos sudarytojai Pranas ir Juozas Žvyniai.

Kiti Laisvės kovotojų atminimo ženklai įamžinti dailininko architekto Jono Lukšės piešiniuose.

Tai 2019-ųjų – Lietuvos Nepriklausomybės kovų atminimo metams minėti skirta paroda „Sovietų Rusijos represijų ir genocido aukų pėdsakai Kauñe“. Autorius surinko ir savo piešiniuose įamžino koplytstulpus, kryžius, memorialines lentas, žymincias kovotojų žūties, gyvenamasių vietas. Paroda – kelionė Lietuvos laisvės kovų istorijos keliais. Klausant autoriaus pasakojimo, tarsi primenama ir Kauno – Laiškosios sostinės istorija.

Atminimo vakaras – literatūros, istorijos pamoka ne tik vyresniojo amžiaus žmonėms, bet ir dalyvavusiems „Aušros“ gimnazijos istorikų klubo „Jaunieji herodotai“ nariams, jų vadovei mokytojai Irmui Šarkanaitei, skaitovei Gintarei Žiemelytei.

Vyskupas A. Jurevičius

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga kviečia aplankyti dar veikiančias parodas „Laisvos spaudos kūrėjai ir platintojai“, kurių atminimas įamžintas D. Akstino spaudinių ekspozicijoje, užsuktį į knygynėlį, kuriame rasite ne tik kun. Jono Žvynio poezijos rinktinę „Žemės šviesa“, bet ir kitas, naujausias knygas.

Dalia POŠKINĖ

Jono Černiausko-Vaidoto šimtmetis

(atkelta iš 5 psl.)

Buvo apsukrus ir nuovokus. Kartą per ryšininką partizanams prisistatė gal 30 metų vyras. Sakė, yra nuo Vandžiogalos, likę vienas, nes šeimą išvežė į Sibirą. Buvo gal per daug iškalbus, priesaikomis remocijomis grasinokupantams kertę. Pasitarės su vyrais, Vaidotas nutarė išbandyti drąsuoli: liepė likviduoti NKVD Rumšiškių valsčiaus viršininką Šataliną, kai jis žinomoje vietoje pasirodys partizanams žinomu laiku. Deja, karininko jis nekludė, o nušovė kartu su juo važiavusį palankų partizanams apylinkės kaimo pirmininką Pilionių. Tada partizanai ir išsiaiškino, kad tai buvęs kriminalinis kalnys, užverbuotas saugumo už savo laisvę turėjęs nužudyti bataliono vadą.

Žinoma, kad partizanų rėmėjais buvo Mileris Stasys, Juršė Stasys – abu iš Užtakų kaimo, Makarevičius Vincas, iš Milžinų kaimo, Janulis Jonas iš Kapsariškių kaimo ir kiti. Jau tada Julijono Černiausko sodyboje partizanai įrengė bunkerį, kur gydėsi sužeisti partizanai. Bunkeryje vienu metu galėjo gyventi tik vienas žmogus. Vienas iš jų buvo Užusalių apylinkėse sužeistas būrio vadas Jonas Ožeraitis. Jis éjo partizanų būrelį priešakyje, todėl vienoje sodyboje įrengtoje pasaloje pradėjė šaudyti kareiviai jį sužeidė... Užėjo jie kelio pasiklausti, tačiau iš trobos pasigirdo šūviai. Tada laimingai su sužeistuoju partizanai pasiekė Černiausku bunkerį Užtakų kaime Sunkiai sužeistas partizanas ten žaizdas išsigydė.

1947 metų spalio mėnesį Jonas Černiauskas MGB dokumentuose vadintas kaip apygardos 6-ojo bataliono vadas. Sakoma, kad savo vadu jį išsirin-

kę patys išblaškyto bataliono partizanai. Tad émési veiklos, kad sugautų ar nužudyti Vaidotą. Tokiu mēginimui buvo ne vienas ir ne du.

Agentė „Liolė“ 1948 metų rugsėjo 10 pranešé, kad Kaune, Šančiuose, Melnikaitės gatvėje pas Žotautienę gyvena apygardos štabo ryšininkė Anastazija Rumševičiūtė-Narsutė iš Kaugonių kaimo, Žaslių valsčiaus. Ankščiau ji buvusi Žalio Velnio ryšininkė, dabar palaikė ryšį tarp Marijampolės, Jonavos ir Kauno partizanų, J. Ožeraičio ir J. Černiausko būrių. KGB pradėjo sekimą, pasinaudodami agentais. Aptiko J. Černiausko-Vaidoto pėdsakus.

MGB čia panaudojo patikimus ir žiaurumų pasižymėjusius smogikus. Šešių išdavikų būriui vadovavo Algimantas Zaskevičius-Tautvaiša, buvęs partizanas, užverbuotas 1947 metų kovo 11 dieną, agentūrinis slapyvardis „Kapitonas Švedrys“, dar žinomas ir kaip „Bagdonas“, „Zizas“. Tai turėjo suklaidinti susirinkusius partizanus, nes „Švedrys“ buvo tauraus Nepriklausomos Lietuvos generolo sūnus ir su vietinių partizanų būriovadu Petru Vainiumi kartu mokësi Kauno aštuntoje gimnazijoje. Tarp smogikų buvo kaučietis Antanas Chainauskas-„Šalna“, parsidavęs buvęs vokiečių armijos puskarininkis Rudolfas Ottingas-„ltn. Kirvis“, J. Balita-„Ažuolas“, S. Frankonis-„Vilkas“. Neišaiškintas smogikas „Serbentas“. Žinoma, kad šiemas žudikams buvo mokamas 2000 rublių ménnesinis atlyginimas, o už operacijas, kuriose nužudydavo partizanus, buvo išmokamos premijos.

Tad smogikų grupė, pasivadinusi partizanų būriu, dar prieš rytą išsilai-

pino iš mašinos už Palemono stoties, susitiko su ryšininkę Narsute. Ji paaškino, kad Grikšelių sodyboje yra partizanai Bevardis ir Varpas, o Vaidotas ir Sakalas turi greitai grįžti. Visi atėjo į sodybą dar su tamša. Ryšininkė prikélé miegojusius partizanus. A. Zaskevičius su keliais bendrais užėjo į trobą, „Švedrys“ papasakojo apie žygį, sužinojo, kad atėjo tik dviejų būrių vadai. Nutarė palaukti kitų ir nuėjo su Varpu į daržinę, Bevardis miegojo kambaryje. Apie 8 valandą sargyboje buvęs smogikas „Serbentas“ pamatė grįžtančius Vaidotą ir Sakalą, ir pajautė klastą pirmas, nes buvo A. Chainausko-„Šalnos“ daržinėje. Pradėjo negailestingai šaudyti. Ypač žiauriai darbavosi vokietis Rudolfas Ottingas-„ltn. Kirvis“. Jis nušovė būrio vadą Vaidotą, partizaną Bevardį ir dvi merginas: ryšininkę Nastutę Rumševičiūtę-Narsutę bei šeimininko dukrą Skirmantę. Zaskevičius asmeniškai nušovė Agotą Grikšeliéné. Po žudynių, smogikai apiplėšė vienkiemį, girtavo ir valgė Grikšelių dešras ir skilandžius.

J. Ožeraičio tvirtinimu, į tragedijos vietą buvo atvykę Erelis su apygardos „vadu“ Griežtu atpažinti nužudyti. Tą pačią dieną MGB Kaišiadorių apskrities viršininko pavaduotojas majoras Antonovas, atstovai iš MGB A. Grikeškinas ir R. Rinkevičius bei 261 šaulių pulko kuopos vadas Novikovas suraše nužudyti atpažinimo aktą, ne visai tiksliai nurodydami žuvusius. Šiame akte nurodyta, kad operacijos metu paimta kulkosvaidis, du automatai, keturi pistoletai, trys granatos ir 850 šovinių. Šiandien galima įvardinti visus žuvusius: Jonas Černiaus-

kas-Vaidotas, bataliono vadas, Vytautas Janavičius-Varpas iš Kauno (gimės 1927 metais), Petras Vainius-Sakalas iš Kauno (gimės 1926 metais), Pranas Ulozas-Bevardis (gimės 1924 metais), Nastutė Rumševičiūtė-Narsutė (gimusi 1926 metais), Juozas Grikšelis-Žvirblis (gimės 1892 metais), Agota Grikšeliéné (gimusi 1911 metais), Skirmantė Grikšeliytė (gimusi 1931 metais), Rožė Kuprėnienė, A. Grikšeliéné motina (gimusi 1873 metais).

Čia pat, kieme, NKVD pasityčiodami susodino žuvusiuų kūnus rateliu, surišo jų rankas ir fotografavo. Po kurio laiko nužudytieji buvo užkasti Gastilonių kaimo galulaukėje, kur dabar tyvilioja Kauno marios. Deja, niekas nesusirūpino perkelti partizanų palaikus iš užliejamų plotų.

Dar 1991 metų birželio 1 dieną gydytojo Jono Venskevičiaus iniciatyva tragedijos vietoje buvo pastatytas metalinis kryžius. Cia vyksta šio kraupaus įvykio paminėjimai.

Buvusi partizanė Salomėja Užupienė-Rūta pasakojo: „Aš pasilikau bunkeryje ir į Naujasodį nevažiavau. Žinia, kad ten buvo nužudyti partizanai, mus pasiekė vėliau. 1948 metų rugsėjo 19 dieną buvo išvynkau ir aš... Partizaninis judėjimas mūsų krašte baigėsi. Ir šiandien akyse stovi Jono Černiausko-Vaidoto paveikslas: jį gaubė kažkokia paslaptis, bendraujant jautėsi šio žmogaus išprusimas, inteligentišumas... Jis prie pakauņės partizanų prisijungė 1947 metais, apie jo vadovavimą batalionui nieko nežinojom. Matyt, tai buvo paslaptis.“

Stanislovas ABROMAVIČIUS